

Over sneeuwvlokjes en zwarte mensen

Eef Bijlsma

Colofon

Titel: Over sneeuwvlokjes en zwarte mensen

Eef Bijlsma © 2023

Verschenen: November 2023

Alle rechten voorbehouden

Coverafbeelding: Eef Bijlsma

Uitgegeven door: Uitgeverij Schrijverspunt

<http://www.schrijverspunt.nl>

Code: 2023.10.31

ISBN/EAN: 978-94-6266-686-3

NUR: 612

BISAC: JNF053140

Thema: JB

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hoofdstuk 1

Was het altijd al zo?

Huizen en boerderijen aan weerszijden van een veensloot. Aan het begin van het dorp de groenteboer. Aan het eind van het dorp de school. Mijn wereld was klein. Hoogtepunt was het jaarlijkse dorpsfeest. Dan was er kermis, optocht en een feesttent. De kermis was niet meer dan een oliebollenkraam, een draaimolen en een zweef. Alle kinderen in het dorp liepen tijdens de optocht mee. Het was de wereld waarin ik opgroeide.

De wereld was verdeeld in “Openbaren en Fienen”. Je ging naar de Openbare school of de Christelijke school die voor de Fienen was. De kinderen uit die twee groepen speelden niet met elkaar. Dit was niet opgelegd, maar dit was gewoon zo. Toch was er saamhorigheid in het dorp. Men kende elkaar van de zondagschool, de gymnastiekvereniging, het muziekkorps, het zangkoor en de plaatselijke kerk. Iedereen sprak elkaar bij de voornaam aan. Buitenland bestond voor ons niet. De grote stad was ons buitenland.

Later verhuisden we zelf ook naar de stad. We kregen riolering en een echte douche met warm water. Op Koninginnedag gingen alle kinderen lopend naar het gemeentehuis waar ze allemaal het Wilhelmus en “Wat bistû leaflik, rizende simmermoarn!” voor de burgemeester zongen. Na afloop gingen we naar de filmzaal om een film van Dik Trom te kijken. Toch bleef er een zekere saamhorigheid in de buurt bestaan. Iedereen wist wel zo ongeveer wat zich achter de verschillende voordeuren afspeelde.

Omdat we na verloop van tijd een televisie kregen werd via het journaal onze wereld ineens vele malen groter. Ineens waren er meer verschillen dan alleen de openbaren en de fienen. Een paar huizen verderop woonde een communist, achter ons een Indisch gezin en aan het eind van de straat een Joods gezin. Even verderop woonde een gekleurd gezin. We zagen de verschillen maar daar was dan ook alles mee gezegd. Het was gewoon zo. We stonden daar verder niet bij stil. Ik weet nog steeds wie de plaatselijke kruidenier was. Als je iets vergeten was kon je na sluitingstijd nog even aanbellen bij de Spar. Dat kan nu niet meer. Bij de Jumbo kent niemand me. Vanwege de efficiëntie moesten we steeds meer van elkaar vervreemden. Scholen moesten fuseren tot grote lesfabrieken waar duizenden leerlingen tegelijk onderwijs kregen. Contact met de overheid kon ook online plaatsvinden. Zelfs steden moesten in elkaar opgaan. Alles moest groter en financieel efficiënter. Zo werd aan alle kanten geld bespaard maar de saamhorigheid moest daarvoor wijken. Via de media is ons wantrouwen aangeleerd. Ik weet niet meer wie bij me in de straat wonen. Iedereen leeft nu op zijn eigen eilandje. Gaandeweg lijken die eilandjes ook nog eens steeds verder uiteen te drijven. Om de economie te dienen is de saamhorigheid van de mensen afgepakt. De wereld is voor mensen onoverzichtelijk en onbegrijpelijk geworden. Je eigen straat en het eigen dorp kun je begrijpen. Maar de hele wereld is te groot om nog te overzien. Dat dwingt je tot keuzes maken. Je gaat vertrouwen en wantrouwen.

Toch zit het in de menselijke natuur om ergens ‘bij’ te willen horen. Mensen willen toch “wij” voelen. Was het vroeger de openbaren tegen de fienen, gaandeweg werd het mijn stad tegen jouw stad, Ajax tegen Fijenoord, 010 tegen 020. Niemand weet waarom, maar een tegenstander lijkt nodig te zijn om ‘wij’ te versterken. Het grootste deel van de wereld om ons heen begrijpen we niet dus wantrouwen we hen. Ons wantrouwen naar wat we niet begrijpen maakt dat we verdedigingsmuren bouwen om in stand te houden wat we nog wel kunnen begrijpen. Achter die muren zoeken we dan naar het nieuwe ‘wij’. Steeds meer wordt het “wij” tegen buitenstaanders. We hebben paaltjes in de grond gezet. Woon je aan de ene kant van het grenspaaltje dan ‘hoor je erbij’ en woon je aan de andere kant dan ben

je een buitenlander. We hebben wetten gemaakt wie bij 'ons' hoort en wie buitenlander, asielzoeker of gelukszoeker is. Wat wist ik als 'openbare' van de fienen? "Zij waren anders" en er was toch een zekere afstand tussen de twee werelden. Zij droegen op zondag een wit overhemd.

Toch blijft een mens op zoek naar gemeenschapsgevoel. Tijdens deze zoektocht valt men al snel terug op tradities. Tradities drukken een bepaalde verbondenheid met elkaar uit. In tradities zit nog dat oude 'wij' gevoel. Traditie is niet het doorgeven van de as van wat geweest is, maar ze geven het vuur van gemeenschapsgevoel door. Alsof het nog volop brandt. Traditie aanvallen voelt dan al snel als de gemeenschap aanvallen.

Vroeger was het nieuws als de burens nieuwe winterjassen voor hun kinderen hadden gekocht. Nu krijg ik in het journaal aangeboden als de president van Amerika struikelt of de president van IJsland een kind heeft gekregen. De wereld is groter geworden, maar de harmonie kleiner. Ineens bestaan er gevestigden en buitenstaanders. Ineens is Nederland van 'ons'. Ineens ben ik schuldig aan een slavernijverleden. Gebaseerd op uiterlijke kenmerken, cultuur, religie of overtuiging beschuldigen we elkaar ineens van terrorisme, aanleg voor crimineel gedrag, verkrachters, racisme, onderdrukkers, gewelddadig, lui, profiteurs, noem maar op. Wat weten wij van al die zwarte mannen die aan komen dobberen? En wat je als mens niet begrijpt dat wijs je in eerste instantie het liefst af. Wantrouwen is tenslotte de beste verdedigingsstrategie.

Hoofdstuk 2

Iedere Nederlander is een buitenlander

Iedere Nederlander is een nazaat van een gelukszoeker die over land aan is komen lopen of in een gammel bootje aan is komen drijven. Als je maar ver genoeg terug gaat in je stamboom zul je merken dat je eigenlijk van oorsprong import bent. In den Beginne waren er geen Nederlanders. Alles is import. De eerste bewoners van onze gebieden waarvan bewijzen zijn gevonden zijn de Neanderthalers en die kwamen oorspronkelijk uit Duitsland. Of het nou de Friesen, de Saksen, de Cananefaten, de Batavieren, de Tubanten, de Germanen of de Vikingen waren, allemaal kwamen ze van ver naar Nederland.

Wat wij zien als 'echt Nederlands' blijkt ineens allemaal geïmporteerd te zijn. Het puur Nederlandse 'bakje koffie' werd vanuit het buitenland aangevoerd. Onze 'tulpen uit Amsterdam' arriveerden pas in de zestiende eeuw uit verre landen als China en Turkije. Specerijen uit Indonesië, aardewerk uit China, rijst uit Azië. Huidige generaties kunnen zich niet voorstellen dat er ooit een Nederland bestond zonder McDonalds, Levi's en Cola. Uit alle kleuren en geuren van de wereld en het nodige geweld en oorlogen is uiteindelijk een Nederland ontstaan.

Als mijn geheugen me niet in de steek laat was mijn eerste kennismaking met mensen uit een andere cultuur de kleine groepjes mannen van buitenlandse komaf die in de weekenden vaak al rokend in het centrum van de stad rondhingen. Omdat de economie zat te springen om werkkrachten waren deze gastarbeiders gevraagd, of met

fikse bonussen overgehaald, om naar Nederland te komen. Doorgaans droegen ze colberts die allemaal een maat te groot leken. Ze werkten in één van de fabrieken van de stad en woonden in pensions. Meisjes die een relatie aangingen met zo'n 'gastarbeider' werden beschimpt en als 'goedkoop' betiteld.

Voorafgaand aan deze groepen gastarbeiders hadden al eeuwenlang mensen van verre veiligheid of financieel gewin gezocht binnen Nederland. Vluchtelingen hoefden in het verleden niet eerst naar Ter Apel om zich aan te melden.

Gedurende de Tachtigjarige Oorlog kwamen de eerste echte 'vluchtelingen' vanuit het Zuiden zich in de Noordelijke Nederlanden vestigen. Ze vluchten naar het noorden omdat ze protestants waren en vervolging te duchten hadden. Deze groepen werden al snel opgevolgd gevolgd door joodse vluchtelingen uit met name Spanje en Portugal.

Een eeuw later kwamen zo'n 60.000 hugenoten (protestanten) vanuit Frankrijk naar Nederland. Nederland had weinig moeite met deze groepen buitenlanders. Ze droegen sterk bij aan de economische ontwikkeling van Nederland. Ze brachten welvaart naar ons land.

In de 20e eeuw lag dat anders. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwamen rond één miljoen Belgen naar Nederland. Nederland had zelf ruim 5 miljoen inwoners. Op bepaalde plekken klopten zoveel vluchtelingen aan dat ze de eerste dagen op straat moesten overnachten. Vanwege het grote aantal Belgische vluchtelingen moesten ze over Nederland verdeeld worden. Belgische militairen die deserterden en naar Nederland vluchtten werden ondergebracht in oude kazernes en tentenkampen. Op het gras in Ter Apel was nog geen optie. Het Rode Kruis kwam niet met tenten aanzetten. Sporthallen voor tijdelijke opvang waren ook niet beschikbaar. Feit was echter dat gedurende een aantal jaren één op de zes inwoners van Nederland een Belgische vluchteling was. Een groot deel van deze Belgen vertrok na de oorlog weer.

Voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog (vanaf 1933 ongeveer) kwamen grote groepen joden vanuit Duitsland en Oostenrijk naar Nederland. Een deel was zelfvoorzienend en financieel onafhankelijk. Minder gefortuneerden werden in kampen opgevangen.

Kamp Westerbork werd door de Nederlandse regering als opvangkamp voor de joodse vluchtelingen opgezet. Voorwaarde was dat de joodse gemeenschap zelf de kosten zou dragen. Aanvankelijk zou een opvangkamp op de Veluwe worden ingericht. Koningin Wilhelmina, die in Apeldoorn woonde, riep echter "Not in my backyard". De Koningin wilde geen Azc in haar achtertuin. Toen is dus maar voor Drenthe gekozen.

Van 1930 tot 1939 kwam een groep van zo'n 12.000 Duitsers, Slovenen en Polen als gastarbeider naar Nederland. Ze werkten voornamelijk in de mijnen. In 1948 besloot Nederland een tiental Tsjecho-Slovaken op te nemen. In 1949 gevolgd door zo'n 100.000 ex- militairen uit Polen, ontheemden uit Duitsland en oorlogsslachtoffers.

Van 1949 tot 1963 kwamen er zo'n 3000 tot 4000 Italianen in Limburg werken. Als gevolg van de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië kwamen vanaf 1948 rond de 300.000 personen uit dat land naar Nederland. Hieronder zat ook een groep van zo'n 12.500 Molukkers die onvrijwillig werden opgevangen. In 1956 kwam een groep van zo'n 3500 Hongaarse vluchtelingen naar Nederland. Het Warschaupact was hun land binnengevallen. Voor Nederland was dit aantal nieuwe arbeidskrachten echter lang niet genoeg. Om bepaalde industrieën draaiende te houden bleef Nederland behoefte hebben aan buitenlandse arbeidskrachten. Vanaf 1961 begon de arbeidsmigratie vanuit Spanje op gang te komen.

De volgende groep gastarbeiders kwam uit Griekenland, een land waarmee in 1966 een wervingsverdrag tot stand kwam. Later gingen Nederlandse bedrijven mensen buiten Europa rekruteren. In 1964 sloot de Nederlandse regering een wervingsovereenkomst om gastarbeiders uit Turkije naar Nederland te halen. In 1960 werkten nog slechts 22 Turken in Nederland. Tot 1973 arriveerden zo'n 65.000 Turkse immigranten. Thans wonen en werken zo'n 426.000 personen met een Turkse achtergrond in Nederland.

De economie van Nederland bleef schreeuwen om arbeidskrachten en in 1969 werd een wervingsverdrag tussen Nederland en Marokko afgesloten. Onder dit wervingsverdrag kwamen in de daaropvolgende jaren per jaar ongeveer 20.000 tot 30.000 Marokkaanse gastarbeiders naar Nederland. Italiaanse,

Spaanse en Griekse gastarbeiders kozen er doorgaans voor om terug te keren. Ze hadden werkcontracten voor een relatief korte periode. De Turkse en Marokkaanse gastarbeiders werkten gedurende langere periodes. Zij vestigden zich binnen Nederland en lieten vaak hun partners of gezin overkomen.

De Nederlandse economie bleef behoefte houden aan arbeidskrachten vanuit het buitenland. Met name in de tuinbouw, logistiek en de bouw is er de behoefte aan werknemers. Het aantal Poolse werknemers is sinds 2004 gegroeid naar zo'n 210.000 personen. In het jaar 2022 haalde Nederland 29.000 buitenlandse arbeiders naar ons land. Dit is meer dan het aantal 'reguliere' asielzoekers (27.600).

In 1956 sloot Nederland zich aan bij het Verdrag van Geneve. Het verdrag is bindend: een land dat het verdrag heeft ondertekend moet zich aan de regels van het verdrag houden. Het Vluchtelingenverdrag bepaalt dat vluchtelingen niet mogen worden teruggestuurd naar een land waar ze gevaar lopen. Het aantal vluchtelingen nam over de hele wereld toe. Na de Praagse lente kwamen in 1968 zo'n 1000 vluchtelingen uit Tsjechoslowakije naar Nederland. Later kwamen kleine groepen Oegandezen en Chilenen als vluchteling naar Nederland. In 1978 kwam een groep van zo'n 1600 christelijke Turken naar Nederland. Ze bezetten kerken in o.a. Den Bosch en Almelo in de hoop asiel te krijgen. In het jaar 1979 nodigde Nederland een groep van 3900 Vietnamese bootvluchtelingen uit. Niet veel later kwamen de eerste Tamils naar Nederland, hun aantal zou oplopen tot zo'n 3500 per jaar.

In 1975 werd Suriname onafhankelijk en in dat jaar besloten duizenden Surinamers zich in Nederland te vestigen. Deze groep zou in de daaropvolgende jaren uitgroeien tot een gemeenschap van zo'n 350.000 mensen. In 1984 dienden de eerste 10 Somaliërs een asielverzoek in. Twee jaren later kwamen de eerste groepen Iraniërs naar Nederland. Samen met deze groepen kwamen duizenden Koerden uit Irak, Iran, Turkije, Syrië en de Sovjet Unie naar Nederland. Waren rond 1980 landen als Ethiopië en Hongarije nog de grootste leveranciers van vluchtelingen, in 1990 waren dat Sri Lanka en Roemenië. Weer zo'n tien jaar later was er de grote instroom van vluchtelingen uit het voormalig Joegoslavië omdat in dat land een

bloedige oorlog woedde. Weer tien jaar later was Somalië leider in de leverantie van vluchtelingen. Thans zijn met name Syrië en Eritrea de leveranciers van vluchtelingen.

Naast de groepen vluchtelingen en de groepen arbeidskrachten is er een groep die zich onderscheidt. Sinds 1911 kwamen grotere aantallen Chinezen in Nederlandse havens aan om als stoker te werken. Ze waren bereid hard te werken voor een zeer laag loon. Werkgevers waren dolblij met deze goedkope arbeidskrachten.

Rond 1929 ontstond een economische crisis. De Chinese arbeidskrachten werden massaal ontslagen. Ze stonden letterlijk op straat. Ze hadden geen recht op enige vorm van uitkering. Ze hadden geen reserve op kunnen bouwen omdat hun inkomen altijd laag was geweest. Reisgeld om terug te keren hadden ze dus niet. Een groot deel van hen ging pindakoekjes(teng-teng) verkopen op straat. De hygiënische omstandigheden waarin deze koekjes werden bereid waren vaak erg slecht. Steeds vaker kregen mensen maag- en darmklachten na het eten van de koekjes. Al snel sprak men van ‘de pinda-poepchinese’. De overheid moest regelmatig ingrijpen. Later besloot een deel van de Chinezen een eigen marktkraam of eethuisje te openen. In de jaren daarop openden veel Chinezen meer moderne restaurants. Er wonen thans zo’n 85.000 personen met een Chinese achtergrond in Nederland. Opvallend aan de groep Chinezen is dat ze doorgaans slecht geïntegreerd zijn en zich terug blijven trekken binnen hun eigen cultuur. Maatschappelijk gezien kunnen ze zich doorgaans uitstekend redden.

Gedurende het hele bestaan van de mensheid heeft ‘herschikking’ van woongebied om economische redenen plaatsgevonden. Mensen zoeken het economisch geluk binnen Nederland, maar er zijn ook veel Nederlanders die hun geluk beproeven in het buitenland. In 2020 wonen zo’n 151.000 Nederlanders als economisch gelukszoeker in Duitsland en zo’n 110.000 in België. Jaren geleden trok mijn oom met zijn gezin naar Australië. Ze zagen voor zichzelf geen toekomst meer in Nederland en trokken naar elders. Vanaf 1947 trokken rond de 410.000 Nederlanders als immigrant naar landen als Amerika, Canada, Australië, Zuid-Afrika en Nieuw Zeeland. Zij waren de gelukszoekers van die tijd.